

4.4 AKCIOVÁ SPOLEČNOST

Právní úprava:

Zákon o obchodních korporacích § 243 – 551

Akciová společnost je společnost, jejíž základní kapitál představuje určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Nová právní úprava ukládá akciové společnosti vytvořit základní kapitál ve výši 2 000 000 Kč, popř. 80 000 EUR.

Akciová společnost odpovídá za své závazky celým svým majetkem. Akcionáři za závazky společnosti neručí ani nejsou povinni uhradit ztrátu společnosti.

Zatímco společnost s ručením omezeným je vhodná pro menší a střední podnikání, akciová společnost je spíše formou většího kapitálového sdružování. Charakteristickým rysem akciové společnosti je skutečnost, že na jejím základním kapitálu se podílí větší množství osob, tzv. akcionářů. Většina akcionářů má obvykle pouze malý podíl na základním kapitálu společnosti.

Nejvyšším orgánem akciové společnosti je **valná hromada**, které se akcionáři účastní osobně nebo v zastoupení na základě písemné plné moci. Koná se nejméně jednou za rok ve lhůtě určené stanovami, nejpozději však do šesti měsíců od posledního dne účetního období. Valná hromada je usnášeníschopná, pokud přítomní akcionáři mají akcie, jejichž jmenovitá hodnota převyšuje 30 % základního kapitálu.

Rozhoduje většinou hlasů přítomných akcionářů. Do působnosti valné hromady mimo jiné náleží:

- rozhodování o změně stanov
- rozhodnutí o zvýšení a snížení základního kapitálu a o vydání dluhopisů vyměnitelných za akcie
- schválení účetní závěrky, rozhodnutí o rozdělení zisku nebo o úhradě ztráty apod.

Struktura dalších orgánů závisí na tom, který ze systémů upravených v ZOK (**dualistický** nebo **monistický**) si společnost zvolí. Rozšířenější **dualistický systém** spočívá v existenci představenstva a dozorčí rady.

Představenstvo je statutární orgán, který:

- řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem
- zabezpečuje obchodní vedení, včetně vedení účetnictví společnosti
- předkládá valné hromadě ke schválení účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo úhrady ztráty
- má nejméně tři členy (neplatí, jde-li o společnost s jedním akcionářem), členy volí a odvolává valná hromada

Dozorčí rada

- dohlíží na výkon působnosti představenstva a uskutečňování podnikatelské činnosti společnosti
- její členové jsou oprávněni nahlížet do všech dokladů a zápisů týkajících se činnosti společnosti a kontrolovat je
- přezkoumává účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty
- musí mít nejméně tři členy
- členové dozorčí rady jsou povinni seznámit valnou hromadu s výsledky své kontrolní činnosti

Poznámka:

Monistický systém byl do konce roku 2020 založený na existenci dvou statutárních orgánů – správní rady a statutárního ředitele. Od roku 2021 nová právní úprava předepisuje již pouze jediný orgán, kterým je správní rada. Do její pravomoci přísluší jak obchodní vedení, tak i kontrolní funkce. Správní rada má být tříčlenná (s výjimkou akciových společností, které mají nižší počet akcionářů než tři).

4.4.1 Založení a vznik akciové společnosti

4.4.1.1 Založení společnosti

Akciová společnost může být založena:

- jedním zakladatelem (právníckou osobou) – zakladatelským dokumentem je **zakladatelská listina**
- dvěma či více zakladateli – dokumentem je **zakladatelská smlouva**

Zakladatelská smlouva (zakladatelská listina) musí mimo jiné obsahovat výši navrhovaného základního kapitálu společnosti, počet akcií a jejich jmenovitou hodnotu, kolik akcií který zakladatel upisuje, za jaký emisní kurz, způsob a lhůtu pro splacení emisního kurzu.

Emisní kurz je částka, za kterou akciová společnost vydává akcie. Tato částka nesmí být nižší než nominální hodnota. Pokud je emisní kurz vyšší, rozdíl představuje tzv. emisní ážio.

4.4.1.2 Vznik společnosti

Společnost vzniká dnem zapsání do obchodního rejstříku. Rejstříkový soud zapíše společnost, jestliže mimo jiné upisovatelé upsali celou hodnotu základního kapitálu, splatili případné emisní ážio a alespoň 30 % jmenovité hodnoty všech akcií, jejichž emisní kurz je splácen peněžitými vklady, a zcela splatili nepeněžitě vklady.

Po zápisu do OR je upisovatelům vystaven tzv. zatímní list, který nahrazuje akcie až do doby úplného splacení upsaného základního kapitálu.

Po splacení emisního kurzu nesplacených akcií je zatímní list vyměněn za akcie. Upisovatel je povinen splatit emisní kurz akcií, které upsal, v době určené ve stanovách, nejpozději však do jednoho roku od vzniku společnosti.

Dnem zapsání společnosti do OR vzniká akciové společnosti jako účetní jednotce povinnost sestavit zahajovací rozvahu a otevřít účetní knihy.

Zahajovací rozvaha akciové společnosti

AKTIVA		PASIVA	
Pohledávka za upsaný vlastní kapitál	Upsaná hodnota nesplacených peněžitých vkladů	Základní kapitál	Jmenovitá hodnota akcií
Splacené peněžitě vklady	Nominální hodnota peněžních prostředků	Emisní ážio	Kladný rozdíl mezi emisním kurzem a jmenovitou hodnotou akcií
Předmět splaceného nepeněžitě vkladu	Hodnota nepeněžitě vkladu (dle znaleckých posudků)		
Aktiva celkem		Pasiva celkem	

PŘÍKLAD

Pan Miller (fyzická osoba, vede účetnictví) založil akciovou společnost KRYSTAL, a.s., se základním kapitálem 2 mil. Kč (bylo upsáno 2 000 ks akcií o nominální hodnotě 1 000 Kč/ks).

Ke dni vzniku společnosti (tj. zápisu do OR) byly splaceny akcie formou peněžitě vkladu na bankovní účet, a to ve výši 1 200 000 Kč (zbývající část bude splacena do jednoho roku).

Zahajovací rozvaha akciové společnosti ke dni vzniku

Aktiva	Kč	Pasiva	Kč
Pohledávky za upsaný vlastní kapitál	800 000	Základní kapitál	2 000 000
Běžný účet	1 200 000		
Aktiva celkem	2 000 000	Pasiva celkem	2 000 000

Účtování u vkladatele (p. Millera):

1. Úpis akcií	2 000 000 Kč	podrozvahová evidence
2. Splacení peněžitého vkladu	1 200 000 Kč	378 / 221
3. Vznik podílu – zápis ZK od obchodního rejstříku	2 000 000 Kč	06x / 367
4. Převod pohledávky na splacení cenných papírů	1 200 000 Kč	367 / 378
5. Splacení vkladu	800 000 Kč	367 / 221

Ad 1) Akciová společnost zatím právně neexistuje (dosud nebyla zapsána do OR), proto nemohou existovat ani akcie této společnosti. Vkladatel (budoucí akcionář) o upsání akcií neúčtuje, pouze si tuto skutečnost poznamená v podrozvahové evidenci.

Ad 2) Vkladatel už peníze zaplatil (obvykle správci vkladu), ale akcie ještě nezískal. Proto do zápisu společnosti v OR se zaúčtuje toto splacení vkladu jako pohledávka (na účtu 378), která bude vypořádána po vzniku společnosti.

Ad 3) Po zápisu společnosti do OR vznikla vkladateli (akcionáři) majetková účast v akciové společnosti. Dojde k výměně potvrzení o převzetí peněz od správce vkladu za akcie nebo zápisné listy. Podíl na a.s. se zaúčtuje v celkové výši upsaného vkladu (2 mil. Kč), a to na vrub příslušného účtu cenných papírů a podílů (účtová skupina 06x). Současně se zaúčtuje závazek vůči společnosti ve prospěch účtu 367 – Závazky z upsaných nesplacených vkladů.

Ad 4) Provede se započtení již zaplacené části ve výši splacených vkladů (1 200 000 Kč), kdy se pohledávka na účtu 378 započte proti závazku z upsaných nesplacených vkladů (na účtu 367). Po tomto zápisu představuje zůstatek účtu 367 dosud nesplacenou část upsaného vkladu (800 000 Kč).

Ad 5) Akcionář doplatí společnosti zbývající část upsaného vkladu ve výši 800 000 Kč – zaúčtuje se vyrušení závazku na účtu 367.

ÚLOHA 4.4.1

- Do OR byla zapsána akciová společnost se základním kapitálem 5 000 000 Kč (společnost emituje 100 ks akcií o nominální hodnotě 50 000 Kč na 1 akcii, zájemci upsali všechny akcie)
- Ke dni zápisu do OR byly akcie splaceny takto:
 - 50 % akcií bylo splaceno penězi na bankovní účet
 - 40 % akcií bylo splaceno pozemkem
 - zbývajících 10 % bude splaceno do 1 měsíce od zápisu do OR

Úkol č. 1: Sestavte zahajovací rozvahu akciové společnosti.

AKTIVA	Kč	PASIVA	Kč
Součet aktiv		Součet pasiv	

Úkol č. 2: Zaúčtujte jednotlivé účetní případy u vkladatele.

Text	Kč	MD	Dal
1. Úpis akcií			
2. Splacení vkladu na běžný účet			
Splacení vkladu pozemkem			
3. Zápis společnosti do OR			
4. Započtení již zaplacené části ve výši splacených vkladů			
5. Doplacení zbývající části vkladu na běžný účet			

4.4.2 Základní kapitál

Základní kapitál akciové společnosti je tvořen součtem všech emitovaných upsaných akcií v jejich jmenovité hodnotě. Současná právní úprava ukládá akciové společnosti vytvořit základní kapitál minimálně ve výši 2 000 000 Kč (popř. 80 000 EUR, pokud akciová společnost vede účetnictví v této měně).

O základním kapitálu se účtuje na účtu **411 – Základní kapitál** a jeho hodnota uvedená v účetnictví musí odpovídat údajům v OR.

4.4.2.1 Zvýšení základního kapitálu

Zvýšení základního kapitálu se může uskutečnit různými způsoby. Každý způsob zvýšení základního kapitálu musí být odsouhlasen valnou hromadou a zapsán do OR.

ZOK stanoví tyto základní způsoby zvyšování ZK u kapitálových obchodních společností:

□ dalšími vklady (peněžitými nebo nepeněžitými)

U akciové společnosti může mít tento způsob následující formy:

- upsání nových akcií
- vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů a jejich následnou výměnou za akcie (tzv. podmíněné zvýšení ZK)

□ z vlastních zdrojů, tj. přesunem z již existujících vlastních zdrojů společnosti, nejčastěji z nerozděleného zisku minulých let (vlastní kapitál se nezvyšuje)

A – Zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií

Zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií je podmíněno splacením dříve upsaných akcií, ledaže je dosud nesplacená část emisního kurzu vzhledem k výši ZK zanedbatelná a valná hromada s takovým postupem projeví souhlas. Tato podmínka neplatí, dochází-li ke zvyšování základního kapitálu upisováním akcií, které budou splaceny nepeněžitými vklady.

Splacení upsaných akcií peněžitými vklady

Účtování o úpisu peněžitých vkladů a jejich splacení lze vyjádřit v těchto bodech:

1. Akciová společnost (příjemce vkladu) účtuje o splacených vkladech ve prospěch účtu 379 – Jiné závazky souvztažné s přijatými peněžními prostředky.
2. V případě, že bude úpis účinný, tj. bude upsáno a splaceno alespoň 30% upisovaného kapitálu, vyúčtuje akciová společnost celkovou hodnotu upisovaného vkladu na účet 353 – Pohledávky za upsaný vlastní kapitál a souvztažně ve prospěch účtu 419 – Změny základního kapitálu.

Poznámka:

Okamžik upsání nových akcií, který vede ke vzniku pohledávky za upisovateli, případně k přírůstku finančního či jiného majetku se však časově nekryje se zápisem o zvýšení ZK do OR. Ve skutečnosti sice došlo ke zvýšení základního kapitálu rozhodnutím valné hromady, právně se však zvýšení uskuteční až zápisem do OR. Tuto skutečnost je nutné vyřešit pomocí účtu 419 – Změny základního kapitálu.

3. Současně s rozhodnutím o zvýšení ZK (viz bod 2) se musí zaúčtovat snížení závazku vůči osobám, které učinily vklad (MD na účtu 379) a snížení pohledávky za upsaný ZK (Dal na účtu 353).
4. Splacení upsaných akcií - snížení pohledávky na účtu 353 a zvýšení peněz na běžném účtu
5. Po provedení zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku se přeúčtuje zvýšení základního kapitálu z účtu 419 na účet 411 – Základní kapitál.

OPAKOVACÍ OTÁZKY

- Jaké způsoby zvýšení základního kapitálu akciové společnosti znáte?
- Jakými způsoby lze snížit základní kapitál akciové společnosti?
- Kdo jsou členové orgánů akciové společnosti a za jakou činnost mohou pobírat odměnu?
- V čem se liší účtování odměn členů orgánů společnosti od účtování mezd zaměstnanců?
- Proč je důležitý zápis změny základního kapitálu do obchodního rejstříku?

TEST

Posudte správnost či nesprávnost níže uvedených tvrzení.
Nesprávná tvrzení zdůvodněte.

Tvrzení	ANO	NE
Účet 419 - Změny základního kapitálu slouží k zachycení změn ZK do doby jejich zápisu do OR.		
Snížení základního kapitálu může být použito také k úhradě ztráty společnosti.		
Dozorčí rada je orgánem akciové společnosti.		
Členové představenstva vykonávají svou funkci vždy v pracovním poměru.		
Odměny členů orgánů společnosti se účtují na účet 523.		
O zvýšení nebo snížení základního kapitálu rozhoduje valná hromada.		
Základní kapitál se mění již okamžikem rozhodnutí valné hromady.		